

ERFGOED

E4.1

# Museum in de klas

## Groep 4



### Algemene informatie

*Doelgroep:* Groep 4  
*Tijdsduur:* 3 lessen van ± 45 minuten  
*Bijzonderheden:* Er hoort een museumkoffer bij

Een project over verzamelingen, musea, museumvoorwerpen en herinneringen.

*Begrippen:* verzameling, museum, herinneringen, oudheidkamer, oud, nieuw.

### Inhoud van de Mobiele-Museumkoffer I

- Strijkijzer
- Turf
- Sunlight zeep
- Tol
- Pijpje met stuk steel
- Stukje tegel
- Leesplankje
- Houten schaatsen
- Medaille 30 km Molentocht de Rottemeren – ca 2010
- Boekje Leren Lezen groep 3
- 2 ingelijste foto's
- Een zaklampje

### Let op

Neem voor de eerste les een voorwerp mee van huis dat oud is.

## LES 1

# Een museum

*Totale tijdsduur:* 45 minuten  
*Kijken:* 3 minuten  
*Praten & Doen:* 35 minuten  
*Verwoorden:* 5 minuten

*Begrippen:* verzamelen, bewaren, museum, bijzondere dingen  
*Materialen:* de PowerPoint

### KIJKEN!

Kijk samen met de leerlingen naar het filmpje 'Wolfram in het museum' (2.39 min.) op dia 1.

### Praten en nadenken over verzamelingen en musea

Praat na over het filmpje. (de volledige tekst vind je hier: [https://schooltv.nl/files/Letterlijke\\_tekst/2014/2014\\_t\\_kkl\\_WO\\_NTR\\_662659\\_wolframuseum01.pdf](https://schooltv.nl/files/Letterlijke_tekst/2014/2014_t_kkl_WO_NTR_662659_wolframuseum01.pdf))

#### Bijvoorbeeld:

- Wat kun je allemaal verzamelen? (Wolfram noemt een paar dingen)
- Verzamelt er in de klas iemand iets? Wat?
- Waar bewaar je die verzameling? (in een doos, of staat hij uitgesteld zodat anderen hem kunnen zien)?
- Vertel je wel eens over je verzameling en laat je hem dan zien?
- Of is het een verzameling die je gebruikt, om mee te spelen bijvoorbeeld?
- Wat voor museum wil Wolfram beginnen?
- Wat voor musea bestaan er allemaal volgens hem?
- Vraag daarna: Wat is een museum (eigenlijk)? Je vraagt hier naar een (soort van) definitie, een omschrijving van het fenomeen museum. Geef niet zelf het antwoord, laat de kinderen zelf nadenken en speculeren en vervolg uiteindelijk met:
- Wie is er wel eens naar een museum geweest?
- Wat heb je daar gezien?
- Hoe ziet een museum eruit van binnen? Wat kun je daar allemaal zien? Help de leerlingen om te komen tot de volgende opomping. De PowerPoint kan vervolgens deze elementen illustreren.

#### Er is/zijn altijd...

- **Vitrines:** glazen kasten en kastjes waar dingen in staan. Wat voor dingen? Praat hierover. Er is kunst, er zijn oude dingen, er zijn 'natuur'dingen zoals skeletten of vlinders, wat nog meer?  
Dia 2: De glazen vitrine zorgt ervoor dat je de dingen niet kunt aanraken en ze kunnen ook niet vies worden of kapot gaan (en je ziet hier ook tekstbordjes, evenals op dia 3)
- **Tekstbordjes:** bij spullen staan, en naast schilderijen hangen, bijna altijd bordjes of kaartjes waar informatie op staat.  
Dia 3: De tekstbordjes helpen jou om te begrijpen wat je ziet, hoe oud het is, waar het vandaan komt, wie het gemaakt heeft, waar het vroeger voor gebruikt is...
- **Suppoosten:** mannen en vrouwen die bij het museum horen, soms in uniform, die ervoor zorgen dat je nergens aan zit.  
Dia 4: De suppoosten bewaken de spullen – die zijn immers bijzonder – en soms weten ze ook iets over de spullen, zodat je ze er iets over kunt vragen.
- **(Niet altijd): rondleiders.** Zij vertellen verhalen bij de dingen in het museum.  
Dia 5: Soms zie je rondleiders, en zeker als je met een klas op bezoek gaat. Dit is een oude zwart-wit foto van een rondleider met een groep kinderen in het Stedelijk Museum in Amsterdam.
- **Lampjes:** in musea hangen veel lampjes die op de bijzondere dingen schijnen zodat je die goed kunt zien.  
Dia 6: De lampjes hangen zo, dat alle dingen mooi zijn verlicht; kijk maar hoe de schilderijen in een cirkel van licht hangen. Ze worden er extra bijzonder van (en je kunt alles goed zien).
- **Nog iets anders...?**

Waar dit alles om draait is dat een museum een plek is waar **bijzondere dingen** worden bewaard.

Rond dit onderdeel af met (nogmaals) de constatering dat er allerlei soorten musea bestaan. Met schilderijen, met

<sup>1</sup> Overigens zegt hij dat de dingen in een museum waardevol zijn omdat ze heel oud zijn, dat is natuurlijk onzin, er zijn ook musea met dingen die helemaal niet oud zijn en bovendien betekent dat iets oud is, niet automatisch dat het waardevol is!

<sup>2</sup> Een museum is een instelling die voorwerpen verwerft, onderzoekt, bewaart en daar goed voor zorgt en die het mogelijk maakt voor mensen om naar die voorwerpen te komen kijken, om daarvan te genieten en ervan te leren. Vertaald: een museum is een plaats waar spullen staan die daar goed bewaard worden omdat ze bijzonder zijn. Een museum is ook een plaats waar mensen naartoe kunnen gaan om die voorwerpen te bekijken.

natuurdingen zoals skeletten, schelpen en opgezette dieren, met oude dingen die mensen vroeger gebruikt hebben (gereedschap, meubels, kleding, speelgoed, dingen voor in de keuken, schoolspullen...) en met andere dingen die de leerlingen eventueel nog genoemd hebben.

Terwijl jullie praten over musea, kun je verwijzen naar wat de leerlingen eventueel verteld hebben over hun verzamelingen.

- Als een verzameling mooi is neergezet, in de vensterbank, op planken in een kast, lijkt dat misschien al een beetje op een museum.
- Als je een verzameling hebt die je gebruikt, bijvoorbeeld om mee te spelen, dan is dat héél anders dan in een museum. Want daar mag je nou juist nergens aan zitten. Die spullen worden nooit meer gebruikt!
- Als een leerling vertelt over zijn verzameling, is dat zoals een rondleider in een museum.
- Als je heel zuinig bent op je verzameling en niemand mag er aan komen, dan is dat net zoals in een museum met bijzondere dingen. Je bent dan zelf net als een suppoost.

## DOEN!

### Inbeelden en herinneringen bedenken

#### 1: wat nu oud is, was vroeger nieuw (en wat nu nieuw is, wordt vanzelf oud)

Ga verder op het 'museum met oude dingen van vroeger' (oudheidkundig of historisch museum). Die dingen waren vroeger niet oud. Vroeger waren die dingen nieuw. Dat is een raar idee! Alles wat nu nieuw is, wordt vanzelf oud. Dit betekent dat de dingen die we nu gebruiken, op een dag ook oud zijn en misschien wel in een museum kunnen staan. Je kunt ter illustratie op een paar dingen in de klas wijzen. Op een dag staan die misschien wel in een museum. Over 50 jaar of 100 jaar.

Laat nu het oude voorwerp zien dat je van huis hebt meegenomen. Vertel wat je over dit voorwerp weet. Het is oud. Maar vroeger was het nieuw.

#### 2: we doen alsof we oud zijn

De leerlingen doen hun ogen dicht en zijn helemaal stil.

Ze gaan zich inbeelden dat ze zelf oud zijn. Héél oud. Zo oud als een oma of een opa. Ze hebben heel veel jaren geleefd en allerlei dingen meegemaakt. Misschien hebben ze verre reizen gemaakt, misschien zijn ze wel naar Mars gevlogen en weer terug. Of heeft iemand wel 10 kinderen gekregen.

De leerlingen doen hun ogen open. Ze zijn oud en ze gaan naar een museum waar dingen staan van vroeger. Van vroeger? Van deze tijd, de tijd waarin ze nu leven. Wat zouden ze in dat museum willen zien? De leerlingen kijken om zich heen en bedenken welke dingen van de klas ze willen bewaren voor het museum van later. Wat je kunt doen:

- elke leerling mag één ding pakken en op een tafel leggen, alles komt bij elkaar te liggen;
- of je laat eerst iedereen met een voorwerp in de kring zitten,
- of je doet optie 1 of 2 maar niet individueel maar in duo's of groepjes.

#### 3: we maken ons museum van later en vertellen over 'vroeger'

Alle dingen die de leerlingen hebben verzameld staan bij elkaar of ze zitten ermee in de kring. Vragen die je kunt stellen:

- Waarom wil je dit bewaren?
- Wat kun je erbij vertellen?
- Jij bent een opa/oma. Heb je een herinnering bij dit ding? Vertel?

#### 4: we bewaren onze herinneringen

Jullie kunnen van de voorwerpen een mooie tentoonstelling maken op een tafel, met een kleedje eronder. Je kunt er een bordje bij zetten: Het museum van dingen die we nooit vergeten, of: Het museum van nu. De leerlingen kunnen hun namen op stukjes papier schrijven en bij 'hun' voorwerpen zetten.

Je kunt nu ook nog met de leerlingen museumpje spelen. Een paar leerlingen zijn suppoost, een paar zijn rondleider, eentje is de leerkracht en de rest gaat in groepjes het museum bezoeken.

## VERWOORDEN!

### Verwoord-leerdoelen

- De leerling kan vertellen wat een museum is.

### Reflectie

- Wat hebben we gedaan?
- Hoe ziet een museum er van binnen uit?
- Wat zijn er voor soorten musea/wat voor dingen worden er in musea bewaard?

### Eventueel: uitbreiding

Tijdens deze lessenserie, of na de derde les, kun je leerlingen vragen om ook nog voorwerpen van thuis mee te nemen die ze voor altijd willen bewaren en waarvan ze het belangrijk vinden dat mensen die later kunnen zien. Deze voorwerpen komen in het 'museum van nu' of het 'museum van dingen die we nooit vergeten'.

Dit museum bestaat dan tijdelijk naast het 'museum van toen' in de museumkoffer, die in les 2 tevoorschijn komt.

Aan het eind van de lessenserie kan dit hedendaagse museum worden gepresenteerd aan de ouders.

## LES 2

# Het museum komt in de klas

*Totale tijdsduur:* 45 minuten of langer als je wilt  
*Terugkijken:* 5 minuten  
*Doen:* 35 minuten  
*Verwoorden:* 5 minuten

*Begrippen:* museum, oudheidkamer

*Materialen:*

- De museumkoffer
- Bijlage 1 - Geschiedenis van het museum
- Bijlage 2 - De omschrijvingen van de voorwerpen

### Vorbereiding voor de leerkracht

Lees de geschiedenis van het museum. Lees ook de omschrijvingen bij de museumvoorwerpen alvast goed door. Haal de twee ingelijste foto's uit de museumkoffer. Houd de koffer nog even achter.

#### TERUGKIJKEN!

Haal terug wat de vorige les is gedaan. Er zijn (dus) heel veel soorten musea, in Nederland en in alle landen van de wereld. Hele grote en hele kleine en alles daartussenin.

#### DOEN!

Vertel: Hier in de buurt is ook een museum. In Bleiswijk. Het is een museum voor de geschiedenis van Bleiswijk en omstreken. Er staan allemaal oude spullen en oude tekeningen, oude kaarten en oude foto's. Maar het museum heeft zelf ook een geschiedenis. Vertel hierover (bijlage 1: geschiedenis van het museum). Je hebt hierbij de twee ingelijste foto's uit de museumkoffer nodig.

Daarna: Het museum gaat dus dicht en de spullen verdwijnen in dozen en kratten. Wat nu?

Praat hierover met de leerlingen. Wat kan het museum doen om ervoor te zorgen dat kinderen toch nog naar de spullen kunnen kijken?

Ten slotte haal je de museumkoffer in de klas. Maak hier een beetje een bijzonder moment van. Misschien was een van de leerlingen al op dit idee gekomen? Vertel dat in deze koffer dingen uit het museum zitten.

Maak de koffer open en laat de leerlingen rustig naar alle voorwerpen kijken. Daarna haal je ze er een voor een uit. Sommige dingen zitten in doosjes of blikjes. Uiteindelijk is alles uitgestald op een tafel of in de kring (deze uitstalling heb je in de volgende les weer nodig dus zorg dat je hem kunt laten staan).

De leerlingen kijken en kunnen commentaar geven. Sommige voorwerpen zijn herkenbaar voor hen, andere niet. Wat zien we allemaal? Je kunt..

- Zelf een voor een de voorwerpen aanwijzen en vragen of iemand weet wat het is
- Leerlingen laten kiezen waar ze meer over willen weten (en waarom?)
- Bij de voorwerpen vragen of die nog steeds bestaan, maar dan in een moderne vorm/er anders uitzien; zo ja, laat de oude en de moderne voorwerpen zo zorgvuldig mogelijk beschrijven door een of meer leerlingen. Bijvoorbeeld: dit strijkijzer: is van ijzer, is bruin. En nu? van plastic en metaal, kleurtjes, stroomdraad.
- Bij een of meer voorwerpen geef je een beetje extra informatie (zie bijlage 2); kies er zoveel uit als geschikt en leuk is voor deze groep.
- Dan kies je samen met de groep 1 tot 3 voorwerpen uit die jullie het bijzonderst/gekst/mooist/etc. vinden. Zet om de beurt met het zaklampje zo'n voorwerp in het licht: net zoals in het museum voorwerpen mooi worden belicht. Bij die voorwerpen vertel je het uitgebreide verhaal (bijlage 2). Als er geen heel uitgebreid verhaal is (zoals bij het leesboekje) kun je wel het voorwerp heel uitgebreid laten bestuderen.
- Ten slotte kiest iedere leerling 1 voorwerp uit van de museumkoffer. Hij of zij moet in het hoofd prenten hoe het voorwerp heet en hoe het eruit ziet. Thuis gaat de leerling aan een grootouder of ander oud persoon vragen of die herinneringen heeft aan een dergelijk voorwerp. Zo ja, vraag aan grootouder etc. om daarover te vertellen en probeer het goed te onthouden. Zodat je het op school kunt doorvertellen.

**TIP:** je kunt ook de leerlingen in groepjes neerzetten en dan eerst zelf naar de voorwerpen laten kijken. Telkens 3 minuten en dan doordraaien.

<sup>3</sup> De website: <https://www.ovmb.nl/>

**VERWOORDEN!****Verwoord-leerdoelen**

- De leerling kan vertellen wat een belang kan zijn van een oudheidkundig of 'geschiedenis' museum.

**Reflectie**

- Waarom gaan mensen naar een museum met spullen van vroeger?
- Waarom brengen mensen hun oude spullen naar een geschiedenismuseum?
- Waarom beginnen mensen zelf een oudheidkundige vereniging of een museum met oude spullen?

**Huiswerk**

De leerlingen vragen thuis aan een grootouder of ander oud persoon naar herinneringen bij het gekozen voorwerp.

## LES 3

# Herinneringen bij de dingen

*Totale tijdsduur:* 45 minuten  
*Kijken en vertellen:* 10 tot 15 minuten  
*Doen:* 20 minuten  
*Verwoorden:* 5 minuten

*Begrippen:* museum, herinneringen, waarde  
*Materialen:*

- de museumkoffer
- bijlage 3 - Tekstbordjes
- bijlage 4 - Museumteksten voor de leerlingen

### Vorbereiding voor de leerkracht

Kopieer de bijlage Tekstbordjes 3 x.

#### KIJKEN EN VERTELLEN!

De leerlingen zitten voor de museum-uitstalling van de museumkoffer die jullie hebben gemaakt in de vorige les. Met het lampje licht je een voor een de voorwerpen uit waar een herinnering over is opgehaald bij een grootouder of ander oud persoon; de leerlingen vertellen de herinnering om de beurt.

Als iedereen klaar is vertel je dat de voorwerpen nu meer waard zijn geworden, want ze hebben meer herinneringen 'gekregen'. Als de leerlingen dit niet begrijpen, moet je maar eens vragen wat ze van een bepaald voorwerp vonden voordat je erover vertelde, en erna.

#### DOEN!

Wat nu nog ontbreekt in dit museum zijn de tekstbordjes. De leerlingen gaan die zelf maken. Er zijn 11 voorwerpen (incl. de foto's), in een groep met 30 leerlingen moeten soms 3 leerlingen 1 tekstbordje maken. Dan kan er 1 schrijver zijn, 1 bedenker en 1 nakijker, en ze moeten samen lezen. Of de leerlingen schrijven om de beurt.

Ieder groepje, duo of leerling (afhankelijk van de grootte van de groep) kiest een voorwerp uit. Ieder groepje krijgt een leeg tekstbordje en de tekst die bij het voorwerp hoort. Bij dat voorwerp maken ze zelf een tekstbordje. Hierop moet staan: de naam van het voorwerp. En wat extra informatie. Ze hoeven natuurlijk niet de hele tekst over te schrijven (van bijlage 4). Als de tekstbordjes klaar zijn, worden ze bij de voorwerpen geplaatst.

#### VERWOORDEN!

##### Verwoord-leerdoelen

- De leerling kan vertellen dat de waarde van voorwerpen voor ons kan veranderen, bijvoorbeeld doordat we er meer vanaf weten.

##### Reflectie

- Wat hebben we gedaan?
- Welke dingen vond je aan het begin het mooist/leukst?
- Welke dingen vind je nu het mooist/leukst?
- Als er iets is veranderd: hoe komt dat?

##### Afsluiten

De museumkoffer wordt ingepakt. De deksel gaat erop. De koffer gaat weer naar de bibliotheek en andere kinderen kunnen nu de verhalen horen en de voorwerpen zien. De tekstbordjes blijven in de klas. Dat is jullie herinnering aan de dingen!

NB: Check bij het inpakken van de koffer de bijgevoegde inventarislijst (zie foto's) voor de plaatsing van de spulletjes; vóórdat je hem terugbrengt naar de bibliotheek.

Als de rondleiding van de ouders langs het 'museum van nu' is geweest, zet je de volgende les de voorwerpen nog één keer even in het zonnetje en bergen jullie ze daarna weer op.

# Geschiedenis van het museum

Noot voor de leerkracht: waarom is het van belang om deze geschiedenis te vertellen?

Het is goed om te begrijpen dat musea geen onveranderlijke instituten zijn waar 'de' geschiedenis wordt verteld door een autoriteit die alles weet. Musea, ook de hele grote, zijn in oorsprong verzamelingen, bijeengebracht door mensen, en de verhalen die daar verteld worden, worden door mensen gemaakt. Een klein museum als dat van Bleiswijk staat heel dicht bij die oorsprong én ook heel dichtbij de gemeenschap van wie de geschiedenissen worden verteld.

35 jaar geleden zijn een paar mensen in Bleiswijk een Oudheidkundige Vereniging begonnen. Dat is een speciale club van mensen die meer willen weten over de geschiedenis van hun dorp of stad. Die mensen gaan dan samen heel veel lezen en spullen verzamelen over de geschiedenis. Veel dorpen en steden hebben een oudheidkundige vereniging.

Al gauw kreeg de Oudheidkundige Vereniging een eigen Oudheidkamer (1986). In die kamer maakten ze een piepklein museumpje met de oude spullen die ze verzameld hadden. En die Oudheidkamer zat zelf ook weer in een bijzonder en oud gebouw: het huis van de bovenmeester, naast Gemeenteschool 1 aan de Dorpsstraat. De school werd niet meer als school gebruikt en in het huis van de bovenmeester woonde geen meester meer.

Op de foto's in de museumkoffer kun je de oude school en het huis zien (1880).

Veel mensen vonden het heel leuk dat er nu een museum was, ook al was het maar klein. En steeds meer mensen kwamen oude spullen en foto's brengen. Soms kwamen er mensen van wie de opa en oma waren overleden, en die op zolder spullen hadden gevonden. Die dingen brachten ze naar het museum. Of mensen die gingen verhuizen, en die zeiden: deze spullen horen hier, we nemen ze niet mee. En zo kreeg het museum steeds meer spullen.

Maar toen werd de school en het huis van de bovenmeester gesloopt (in 2008, hoe lang is dat geleden?). Het museum moest toen verhuizen: ze gingen met alle spullen naar een gebouw dat vroeger een bank was geweest en dat leeg stond. Dit gebouw heet Sociaal Cultureel Centrum De Snip en zit aan de Dorpsstraat 5-7.

Wist je trouwens dat: zorgen voor dat museum heel veel werk is? En die mensen doen dat allemaal gratis want zij zijn vrijwilligers. Waarom doen zij dat?? Als je het aan ze vraagt, zeggen ze: omdat ik het belangrijk vind om de geschiedenis te bewaren. En dat andere mensen, bijvoorbeeld de kinderen, daar ook over kunnen horen, en foto's en spullen kunnen zien. Wij hebben veel herinneringen aan vroeger, en we vinden het fijn om die door te vertellen aan anderen.

Maar nu moet het museum weg uit De Snip. Ook dit gebouw zal gesloopt worden. Weer moeten alle spullen worden ingepakt. In dozen en in kratten. Er komt wel een nieuwe plek voor het museum, maar voorlopig is die er nog niet.



# ERFGOED Museum

## Bijlage 2

### 2 ingelijste foto's



Het huis van de bovenmeester, op de begane grond zat de "Oudheidkundige Vereniging Bleiswijk".



De gemeenteschool aan de Dorpsstraat, hiernaast (links op de foto) stond het huis van de bovenmeester. De school is in 1880 gebouwd en in 1956 gerestaureerd. Na de bouw van de nieuwe Anne Frankschool aan de Lijsterlaan deed de oude school nog jaren dienst als gemeenschapshuis de 'Vluchtheuvel' en bood onderdak aan een groot aantal verenigingen en stichtingen. In het woonhuis werden op de benedenverdieping de "Oudheidkundige Vereniging Bleiswijk" en bovenverdieping de Scouting gehuisvest. In 2008 is het gehele complex gesloopt.



# Huishouden (vrouwenwerk)

## Strijkijzer

Strijken deden de mensen al héél vroeger. In de Prehistorie deden ze dat met een grote steen. Dit strijkijzer is ongeveer 150 jaar oud. Het klepje kan open en dan werden er gloeiende kolen in gedaan. Zo werd het strijkijzer heet. Er bestonden ook strijkijzers die gewoon plat waren, die werden warm gemaakt op de kachel. Dat werkte eigenlijk beter, want uit strijkijzers zoals deze kwam rook en soms werd de was er vies van.



## Sunlight zeep

Tegenwoordig hebben we allerlei soorten schoonmaakmiddel: wasmiddel voor in de wasmachine, wastabletten voor in de afwasmachine, afwasmiddel, flessen allesreiniger. Vroeger, 150 jaar geleden, deden ze alles met één blok zeep. De huisvrouw haalde daar een stukje af, dat deed ze in een soort grote dichte zeef (op de foto het hele blok, maar dat schijnt niet gebruikelijk te zijn geweest), en daarmee ging ze kloppen in een emmer of teil met warm water. Vandaar de naam zeepklopper. De zeep loste op en zo kwam er schuim in het water. Daarmee kon ze de was doen, de afwas, het huis boenen...



# Landschap

## Turf/veen

Als je nu een stukje het dorp uit gaat zie je vooral weiland en akkerland met slootjes (en op dat land staan vaak kassen). Vroeger zag het er hier anders uit. In plaats van weilanden hadden we veen. Dit zag eruit als een moeras. Er groeide riet en andere planten, je zag veel plassen, het land was nogal nat. Toen hier mensen kwamen gingen ze dat land droog maken door er sloten in te graven. Het water liep naar de sloten en het land werd droog. Toen ze gingen graven in de grond kwamen ze erachter dat dat hele speciale grond was, het was een enorm dikke laag van oude planten, die vroeger hier gegroeid hadden en dood waren gegaan. Er was in duizenden jaren telkens een nieuwe laag op gekomen. Die dikke laag, die we veen noemen, kun je uitgraven en neerleggen en dan droogt het. Het gedroogde veen noemen we turf. Turf kon je in de kachel stoppen want het brandde goed. Of nou ja, goed: er kwam veel dikke stinkende rook vanaf. Maar ze hadden niks anders en het gaf in ieder geval warmte.

# Spelen en vrije tijd

## Houten tol

Vroeger was dit heel populair speelgoed. Je moest een touw om de tol draaien (dat noemden ze een zweep) en dan op precies de goede manier een ruk aan het touw geven zodat de tol al draaiend, op zijn punt, op de grond terecht kwam. Jouw overgrootouders hebben hier vast wel mee gespeeld, vraag het maar eens! Een oudere meneer uit Nootdorp weet het nog goed: 'Ze vlogen regelmatig door de lucht, daarmee zou je nu niet meer kunnen spelen op straat, met al die geparkeerde auto's langs de stoep...'

## Houten schaatsen

Vroeger schaatste iedereen op zulke schaatsen. Je moest ze onder je schoen binden. Sommige mensen noemden ze gewoon: 'houtjes'. Als je oudere mensen vraagt naar het schaatsen dan hebben ze hier vaak wel verhalen over! Een mevrouw uit Nootdorp vertelt: 'Die schaatsen heb ik nog gebruikt. Toen ik jong was, kwamen die kwamen die witte kunstschaatsen en noren net opzetten, maar die waren erg duur. Mijn ouders hadden daar geen geld voor, die paar keer per jaar dat we gingen schaatsen. Dat was in de jaren '70. Ik vond het schaatsen nooit leuk, kreeg altijd als snel hele koude voeten en tenen, dus hield ik het nooit lang vol. We hebben wel een winter op de straat kunnen schaatsen, toen had het zo erg gevoren nadat er sneeuw gevallen was dat we op de schaats naar school zijn gegaan.' En een meneer vertelt ook nog dat de houten schaatsen bij hun thuis geen houtjes werden genoemd, 'gewoon Friezen of later houten Noren). Een ramp wegens de herhaaldelijk brekende bandjes en het steeds weer opnieuw moeten onderbinden met verstijfde vingers van de kou...'

## Medaille 30 km Molentocht de Rottemeren (ca. 2010)

Als het ijs op de Rottemeren dik genoeg is, dat wil zeggen minimaal 12 centimeter, organiseert de IJclub Zevenhuizen samen met IJclub Bleiswijk de Molentocht Rottemeren. De IJclub Bleiswijk bestaat al sinds 1885. Deze medaille is behaald door iemand die 30 kilometer heeft geschaatst in 2010. Daar was hij of zij vast wel trots op. Kijk eens goed naar de schaatsen die het figuurtje op de medaille aanheeft. Het lijken wel houten schaatsen.

## Pijpje met stuk steel

Pijpen van dit model zijn al honderden jaren oud (dit pijpje is minder oud natuurlijk...). Al vanaf 1600 (meer dan 400 jaar geleden) werden er in ons land pijpen gebakken van klei. Dat gebeurde vaak in Gouda. Tabak was 'ontdekt' in Amerika (dus vanaf het einde van de 15e eeuw). In het 'kopje' van de pijp werd de tabak gedaan, die werd aangestoken, en dan kon de roker de rook door de lange steel naar binnen zuigen (die steel was heel lang en heel breekbaar!). Pijproken is honderden jaren lang enorm populair geweest. Een leuk verhaal van Gerrit, de voorzitter van het museum, is dat vroeger jongens die met een meisje wilden trouwen, van haar vader de opdracht kregen om naar Gouda te schaatsen (in de winter dus...), daar een pijp te kopen en daarmee terug naar huis te schaatsen. Als de steel dan heel was gebleven, dan wist de vader dat die jongen wel wat in zijn mars had...



Op deze foto uit de Goudse Canon zie je een man (in ongeveer 1950) die een pijp rookt. Achter hem zie je een bord met allemaal modellen van pijpen die te koop waren.

# Huis

## Stukje tegel

Een stukje tegel dat vroeger misschien in een keukenmuur zat, of achter de kachel. Je ziet een kind dat nét met de zweep de tol aan het draaien heeft gebracht. Op het plaatje zie je een hele tegel van een tollend kind, deze staat op de site van het Nederlands Tegelmuseum. Dit is een hele oude tegel, uit de tweede helft van de 17e eeuw.



# School

## Leesplankje

Met zo'n leesplankje leerden de kinderen vroeger lezen. Er hoorden allemaal losse lettertjes bij, zodat je de woorden die erop staan zelf kon leggen op richels op het plankje. Dit leesplankje is ongeveer 100 jaar oud. Kijk samen naar de plaatjes op het plankje. Je kunt woorden bedenken die nú op een leesplankje zouden staan (Does wordt poes? Teun wordt neus?).

Op de foto zie je twee oude leesplankjes met de lettertjes er nog bij. Je ziet dat het leesplankje niet altijd hetzelfde is geweest. Het bovenste plankje is ouder. De leesplankjes gingen met hun tijd mee.



## Boekjes 'leren lezen' groep 3

De dochter van de voorzitter van het museum heeft hiermee leren lezen.



ERFGOED

**Bijlage 3**

# Tekstbordjes

Naam .....	Naam .....
Naam .....	Naam .....
Naam .....	Naam .....
Naam .....	Naam .....



ERFGOED

**Bijlage 3**

# Tekstbordjes

Naam .....	Naam .....
Naam .....	Naam .....
Naam .....	Naam .....
Naam .....	Naam .....



ERFGOED

**Bijlage 4**

# De voorwerpen in de museumkist-I

## Teksten leerlingen

### **Oude foto**

Dit was het huis van de meester. In dit huis zat het museum.

### **Oude foto**

Dit was de oude school. Naast de school stond het huis van de meester.

### **Strijkijzer**

Dit is een strijkijzer van ijzer. Er kunnen hete kolen in.

### **Zeep**

Dit is oude zeep. Je kon er kleren mee wassen en de afwas doen en het huis schoonmaken.

### **Turf**

Turf is oude planten. De mensen deden dit in de kachel. Het kon branden.

### **Tol**

Dit was speelgoed om buiten mee te spelen. Je had ook een touw nodig.

### **Schaatsen**

Alle mensen hadden zulke schaatsen. Ze zaten onder je schoenen.

### **Medaille**

Een medaille voor iemand die 30 kilometer had geschaatst.

### **Pijp**

Met deze pijp konden mannen roken. De steel was heel lang.

### **Stukje tegel**

Op de tegel staat een kind met een touw. Het kind speelt met een tol.

### **Leesplankje**

Met het leesplankje leerden kinderen lezen. Ze legden letters op de woorden.

### **Leesboekje**

Een leesboekje voor op school.